

PROFESORIAUS AKADEMIKO DOMO KAUNO 70 METŲ SUKAKTĮ PAŽYMINT

Juozo Budraičio nuotrauka. 2013 m. lapkričio 15 d.

2019 m. balandžio 21 d. Vilniaus universiteto profesoriui akademikui Domui Kaunui sukako 70 metų. D. Kaunas yra humanitarinių mokslų habilituotas daktaras, knygotyrininkas ir Mažosios Lietuvos kultūros istorikas, Vilniaus universiteto profesorius, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys (nuo 2011 m.), knygotyros akademinio padalinio Vilniaus universitete kūrėjas bei ilgametis Vilniaus universiteto mokslinio žurnalo „Knygotyra“ redaktorių kolegijos narys ir vyriausiasis redaktorius, pirmasis komunikacijos ir informacijos mokslų krypties atstovas, tapęs Vilniaus universiteto Senato pirmininku (2010–2014) ir Lietuvos mokslų akademijos viceprezidentu (2013–2018).

Gimęs Žemaitijoje¹, augęs Mažojoje Lietuvoje², būsimasis profesorius 1970 m. atvyko į Vilnių studijuoti bibliotekininkystės ir bibliografijos mokslų Vilniaus universiteto Istorijos fakultete. Pirmaisiais studentiško gyvenimo metais išitraukė į prof. Vlado Žuko vadovaujamo Studentų mokslinės draugijos būrelio veiklą ir susidomėjo Mažosios Lietuvos dokumentiniu paveldu. Baigęs studijas su pagyrimu, prof. Levui Vladimirovui vadovaujant netrukus apgynė istorijos mokslų kandidato disertaciją Mažosios Lietuvos spaudos tema ir Universiteto 400 metų jubiliejų sutiko kaip to paties fakulteto Mokslinės informacijos katedros dėstytojas. Sistemingai ir kryptingai tyrinėdamas raštytos ir spaudos istoriją, rankraštinį, spausdintinį ir ikonografinį paveldą bei Mažosios Lietuvos kultūrą, per beveik penkiasdešimt studijų ir mokslinės veiklos metų jis parašė, vienas ar kartu su bendraautoriais parengė, sudarė ir išleido daugiau kaip 20 knygų, Lietuvos ir užsienio spaudoje paskelbė apie 800 straipsnių, skaitė pranešimus 30 Lietuvos ir užsienio konferencijų. Tarp svarbiausių darbų – knygos „Iš lietuvių knygos istorijos: Klaipėdos krašto lietuvių knyga iki 1919 m.“ (1986), „Mažosios Lietuvos spaustuvės 1524–1940 metais“ (1987), „Mažosios Lietuvos bibliotekos (iki 1940 metų)“ (1987), „Mažosios Lietuvos knygynai“ (1992), „Aušrininkas: tautinio atgimimo spaudos kūrėjas Jurgis Mikšas“ (1996), „Mažosios Lietuvos knyga: lietuviškos knygos raida 1547–1940“ (1996), „Knygos kultūros karininkas“ (2004), „Bibliotheca Georgii comitis de Plater: Jurgio Platerio biblioteka – Lietuvos knygos kultūros ir mokslo paminklas“ (2012), „Kristijono Donelaičio atminties paveldas“ (2016), ikonografijos albumas „Mažosios Lietuvos veidai ir vaizdai“ (2000), šaltiniotyros publikacijos „Ausros“ archyvas: Martyno Jankaus rinkinys“ (kartu su A. Matijošiene, 2011), „Pirmieji Mažosios Lietuvos lietuviai Kanadoje: išeivio Jurgio Kavolio 1891–1940 metų dokumentinis paveldas“ (kartu su A. Matijošiene ir V. Gerulaitiene, 2015), „Aš esu Etmės Evė. Ieva Simonaitytė amžininkų liudijimuose“ (2017). D. Kauno tyrimai ir mokslo populiarinimo darbai sulaukė pripažinimo ženklų ir apdovanojimų, jo tyrimų rezultatai yra

svarbūs humanitariniams ir socialiniams mokslams, visuomenės švietimui, Lietuvos Respublikos interesų buvusiose Mažosios Lietuvos etninėse žemėse identifikavimui ir politiniam atstovavimui.

Ketvirtį amžiaus dirbdamas Komunikacijos fakultete D. Kaunas aktyviai prisidėjo prie komunikacijos ir informacijos mokslų krypties institucionalizacijos ir studijų profesionalizacijos. 1990 m. Vilniaus universitete jis atkūrė knygotyros akademinį padalinį³ ir dešimtmečius jam vadovavo, buvo Komunikacijos fakulteto mokslo reikalų prodekanas (1999–2002), Komunikacijos fakulteto dekanas (2002–2007). Dalyvavo kuriant naujas Komunikacijos krypties studijų programas (bakalauro pakopos: Leidyba, Archyvistika; magistro pakopos: Knygotyra, Paveldo komunikacija ir informacija), dvi kadencijas vadovavo Komunikacijos ir informacijos mokslų krypties doktorantūros komitetui, buvo populiarus dėstytojas, turėjo daug mokinių. Profesorius vadovavo 13 daktaro disertacijų, įtvirtindamas komunikacijos ir informacijos mokslų humanitarinę paradigmą ir puoselėdamas Lietuvos knygotyros mokyklą.

Su moksline kūryba labai susijusi profesoriaus akademiko kita kūrybinė veikla – asmeninės bibliotekos ir archyvo formavimas. Nuo 1970 m. jis kaupia rankraštinių, spausdintinių ir ikonografinių Mažosios Lietuvos paveldą, fiksuoja ir archyvuoja Mažosios Lietuvos gyventojų atsiminimus ir liudijimus. Jie per dešimtmečius pavirto vertingu rinkiniu ir svarbia mokslinių tyrimų baze.

Minint profesoriaus akademiko 70-mečio sukaktį šių metų balandžio 26 d. – gegužės 20 d. Vilniaus universiteto bibliotekos Baltojoje salėje veikė paroda „Mažosios Lietuvos ikonografija“, parengta iš paties D. Kauno ikonografijos rinkinio, apimančio Mažosios Lietuvos kraštovaizdžio ir urbanistikos, asmenų, organizacijų, renginių, istorinių vietų, įvykių ir kitokių vaizdų atvirukus bei nuotraukas, spausdintinius paveikslus, žemėlapius bei meno kūrinius. Parodos

1 D. Kaunas gimė Šlepečių kaime Plungės rajone ūkininkų Domyko Kauno ir Joanos Jurkaitytės-Kaunienės šeimoje.

2 D. Kaunas baigė Agluonėnų aštuonmetę ir Priekulės vidurinę mokyklą.

3 1940 m. rugsėjo 1 d. Vilniaus universiteto Humanitarinių mokslų fakultete pradėjo veikti prof. Vaclovo Biržiškos vadovaujama Bibliologijos katedra, kuri 1943 m. vokiečių okupacinės valdžios buvo uždaryta. 1990 m. ji atkurta kaip Knygotyros ir bibliografijos katedra Vilniaus universiteto Istorijos fakultete, 1991–2000 m. gyvavo kaip Komunikacijos fakulteto Knygo-

tyros katedra, 2000–2003 m. – Komunikacijos fakulteto Dokumentinės komunikacijos instituto Knygotyros katedra, 2003–2017 m. – Komunikacijos fakulteto Knygotyros ir dokumentotyros institutas, o 2017 m. gegužės 23 d. tapo Knygotyros ir leidybos tyrimų katedra (žr. *Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros institutas: bibliografijos rodyklė: 1940–1943, 1990–2015* = Institute of Book Science and Documentation: Bibliography: 1940–1943, 1990–2015 / Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas, Knygotyros ir dokumentotyros institutas; Vilnius: Akademine leidyba, 2017. 208 p.).

atidarymo metu profesorius teigė, kad dokumentinis paveldas komunikacijos ir informacijos krypties moksluose toks pat reikšmingas, kaip ir istorijos moksluose, o kai kada net svarbesnis. Jis akcentavo, kad senųjų spaudos leidinių tyrimo tekstinių naratyvą dažnai grindžia vaizdais, tokiais kaip nuotraukos, atvirukai ir meno kūriniai, viešosios erdvės paminklai ar memorialinio paveldo materialieji artefaktai, kad beveik visais atvejais nuotrauka, atvirukas, litografija arba grafinis piešinys tampa svariu problemos analizės dokumentu ir argumentu. Renginys pratęsė profesoriaus puoselejamą tradiciją reikšmingų asmeninių sukakčių proga aktualinti knygos kultūros tradicijas ir akademinę bendruomenę bei plačiajai visuomenei atskleisti asmeninės bibliotekos rinkinius⁴.

70-mečio sukakčiai skirtos parodos metu buvo pristatytas ir Domui Kaunui parengtos personalinės bibliografijos rodyklės leidinys. Pagerbiant mokslininką Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos ir Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus bibliografai bei Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Knygotyros ir leidybos tyrimų katedros mokslininkai parengė ir išleido bibliografijos rodyklę⁵, kuri apima 2009–2019 m. publikacijas ir yra prieš dešimtmetį pasirodžiusios personalinės bibliografijos rodyklės tęsa. Bibliografijos rodyklėje sutelkta medžiaga apie per pastarąjį dešimtmetį akademinio atliktus mokslinės ir visuomeninės veiklos rezultatus. Joje aprašytos autorinės profesoriaus knygos, straipsniai, vadovautos disertacijos, ikonografija, vaizdo ir garso publikacijos bei literatūra apie D. Kauną. Rodyklė išleista kartu su Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus specialistų parengtu priedu „Akademinė mokslo epistolika: Domui Kaunui adresuotų laiškų rinkinio Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje bibliografija“, kuriame aprašyti 697 asmenų, įstaigų ir organizacijų D. Kaunui siųsti laiškai mokslinių tyrimų, konferencijų organizavimo, bendradarbiavimo, partnerių ir interesantų konsultavimo, mokslo žinių sklaidos ir kitais klausimais. Rengėjų manymu, laiškai išskleidžia neformalųjį D. Kauno vykdytas mokslinės ir mokslo komunikacijos lauką, o jų išsamaus sąrašo paviešinimas sukuria šios personologinės medžiagos skelbimo precedentą, atkreipiant dėmesį tiek į gėstantį epistolikos žanrą, tiek į su juo susijusius Vilniaus universiteto profesorių fondus, saugomus bibliotekoje.

Dar viena Lietuvos ir užsienio kolegų ir mokinių dovana profesoriui akademikui D. Kaunui – jam dedikuoti 2019 m. „Knygotyros“ žurnalo tomai. 72-ame tome skelbiami Almos Braziūnienės, Rimos Cicėnienės, Liucijos Citavičiūtės, Ernestos Kazakėnaitės, Rolando Kregždžio, Iljos Lemeškino, Remigijaus Mišiuo, Daivos Narbutienės, Arvydo Pacevičiaus ir Tomo Petreikio moksliniai straipsniai, o 73-iame tome numatomi publikuoti Annos Sylwios Czyż, Paulo

Dajos, Larisos Dovnar, Inos Kažuro, Ilkkos Mäkineno, Aile Möldre, Aušros Navickienės, Tiiu Reimo, Christiane Schiller, Kšištofo Tolkačevskio, Viesturo Zanderio moksliniai tekstai.

Vilniaus universiteto mokslinio žurnalo „Knygotyra“ redaktorių kolegija sveikina profesorių akademiką Domą Kauną 70-mečio proga, dėkoja už leidiniui skirtus dešimtmečius ir linki visokeriopos sėkmės.

Aušra Navickienė

4 2009 m. universiteto bendruomenė ir plačioji visuomenė turėjo progos susipažinti su kita profesoriaus viso gyvenimo kūrinio dalimi – Mažosios Lietuvos leidiniais: knygomis, visų rūšių kalendoriais, brošiūromis, smulkiaisiais spaudiniais, afišomis, plakatais, periodiniais leidiniais, žemėlapis (žr. *Mažosios Lietuvos spaudos paveldas*: parodos iš Domo Kauno rinkinio katalogas. Vilniaus universiteto bibliotekos Retų spaudinių skyrius, P. Smuglevičiaus salė, 2009 m. balandžio 21 d. – gegužės 7 d. / sudarė Domas Kaunas. Vilnius: UAB Petro ofsetas, 2009. 105, [1] p.).

5 *Domas Kaunas*: bibliografijos rodyklė, 2009–2019 = *Domas Kaunas*: bibliography, 2009–2019 / sudarė Rasa Pukėnienė; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas, Knygotyros ir leidybos

tyrimų katedra; Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019. 206, [1] p. ISBN 976-609-07-0131-7. Priedas: *Akademinė mokslo epistolika*: Domui Kaunui adresuotų laiškų rinkinio Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje bibliografija = *The Academic Epistolary Collection*: The bibliography of the collection of letters addressed to Domas Kaunas and held by the Vilnius University Library Department of Manuscripts / sudarė Laura Molytė; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas, Knygotyros ir leidybos tyrimų katedra; Vilniaus universiteto biblioteka. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019. 103, [1] p. ISBN 978-609-07-0131-7 (spaudinys, print). ISBN 978-609-07-0130-0 (skaitmeninis PDF).